f Tractatus eiuſdē

Cancell. Pariſieñ. pro deuotis ſimplici
bus. Qualiter ſe in ſuis exercitijs diſcrete ⁊
caute habere debent de gallico in latinum
trāſlatꝰ per quedā. Qui quidē trāſlatoꝛ ad
vitandū ruſticitatē latini eloquij q̄ reſultaſ
ſet magis ex vulgari ꝑ ſenſū e ſenſu q̄ȝ ver
bū ex verbo trāſferre curauit. vnde nec mi
randum ſi opuſculum iſtud non ꝯuenerit
ſatis in ſtilo cū alijs eiuſdē cācellarij opibꝫ.

DEus vult vt ſit ratiōabile ob
ſequiū noſtrum. ita vt cuncta
que in eius ſeruitio facimus
fiāt cum diſcretōne. tam quo
ad coꝛpus. q̄ȝ quo ad animā
Nam iuxta cōmune ꝓuerbiū. Omne qđ
eſt nimiū / vertitur in vitiū. Studeat ergo
aīa ſic regere coꝛpus ſuum. vt ex vna parte
non contra ſe preualeat. ⁊ ex alia parte vt
in ſeruiendo ſibi / etiaȝ non deficiat. Quo
rum primū fit / cum nō nimis laute ipſum
coꝛpus enutritur. Secundū quādo non
nimiū exercitijs ſiue coꝛpalibus ſiue ſpiri
tualibꝰ fatigaꝛ. Et maxie i ſpiritualibꝫ ſeu
ad ſpiritualitatem tendentibꝫ exercitijs / eſt
cantela adhibenda. quia in talibus ꝓpter
ſimplicitatem nōnullorum deuotoꝝ ⁊ an
tiqui hoſtis inſidias / ſub ſpecie boni poſ
ſet homo incurrere periculum magni mali
Exempli gratia. Si quis nimis / ⁊ nō cuȝ
debita diſcretione nec cum conſilio alioꝝ
deuotorum expertoꝝ / ⁊ ſuorum ſuperioꝝ
intendere vellet. ieiunijs. fletibꝫ. vigilijs.
diſciplinationibus. orationibus. medita
tionibus. imaginatōnibus circa ſubtilita
tes quaſlibet ⁊ diuinas res. terroribꝰ moꝛ
tis extremi iudicij ⁊ inferni. ⁊ ceteris his ſi
milibus. Hic poſſet caput ⁊ cerebrum ſuū
aliaq̄ȝ oꝛgana quibus anima vti habet in
ſuis operationibus / intantū ledere. vt vſū
rationis amitteret. aut fieret totus debilis
fantaſticus ⁊ melancolicus ſibi ipſi / deo et
hominibus inutilis non ſolū ſed ⁊ pericu
loſus ⁊ grauis. Unde conſilium meum
eſt. vt homo deuotus ſi omnino menſuraȝ
ſeruare nequit. nutriat potius coꝛpus ſuū
aliquali cū exceſſu / q̄ȝ ſubtrahat ſibi nimis
cū defectu. Ratio qꝛ difficilius immo quā
q̄ȝ nullatenꝰ ſubueniri poteſt coꝛpi leſo per
huiuſmodi nimiam neceſſariorum ſubtra
ctionem. vbi tamen facile per vnaȝ aut du
as abſtinentias / reprimi poſſet quod exceſ
ſum erat ꝑ nimis delicatā educatōem.
Cuſtodiat ergo hō deuotus ꝑ regulis ea q̄
ſubiunguntur documenta (coꝛam deo.

De humiliando ſe. b.

PRimo det obliuiōi totū tps ſuū pteri
tū. ita vt ñ nimis ꝯtinue in ſpecie reco
gitet de ſuis pactis peccatis. ꝑus ꝯtritis et
ꝯfeſſis. ſed ſufficit vt q̄ñq̄ȝ ꝑ ꝯtritionē ge
neralē. ſic dicat oꝛe vel coꝛde. Dñe deuſ
meus ꝯfiteoꝛ tue bonitati paterne: qꝛ vſq̄ȝ
in p̄ſens male ꝓh dolor ꝑdidi tempus vi
te mee in peccatis ⁊ vanitatibus. quia tibi
digne nunq̄ȝ ſuiui. Sed ⁊ inſuꝑ te multi
plr offēdi. ⁊ nihil hēo q̄ poſſum tibi pro ne
glectis ⁊ male geſtis ſatiſfacere niſi coꝛ me
um. vtinā debite ꝯtritū ⁊ hūiliatū. Hoc er
go tibi dñe offero. ⁊ rogo ne deſpicias ⁊ de
licta iuuentutis mee ⁊ ignorantias meas
immo ⁊ neq̄cias meas ne memineris.
Etiā ſcio dñe. qꝛ totis viribꝫ meis nō ſuffi
cio talē facere ꝯfeſſionē / q̄lez hñ exigerent
pctā mea. Sȝ ⁊ tu ſcis deꝰ meꝰ deſideriū
meū ⁊ volūtatē meā bonā. qꝛ ex tuo dono
⁊ tua inſpiratōne / nihil volui vicario tuo
meo confeſſoꝛi celare de peccatis meis. Et
ipe ꝯfeſſoꝛ / ſe ſatis putat informatum de
mea vita. Rogo igiꝛ pie dñe. ſufficiat ti
bi. ⁊ da vt oblitꝰ ea q̄ retroacta ſunt / extēde
re ꝑ āplꝰ me poſſim in āteriora in tuo ſcō
ſuitio. Si āt dñe in futuꝝ aliq̄d aliud ti
bi de me placuerit ſuꝑ ꝯfitēdis meis pctis
iteratis vicibꝫ / offero me patū. iuxta ꝯſiliū
cuiuſcūq̄ȝ ꝑ quē tuā mihi dignariſ inoteſce
re ſuꝑ h̄ volūtatē. Nihil eñi intendo retine
re apō me qđ ſit ꝯtra te. Lū nō ignoro eti
am dñe deꝰ meus qꝛ q̄ȝuis millieſies ꝯfite
oꝛ / ex h̄ nō poſſum ſatis iuſtificari. ſȝ ex tua
ſola mīa / mea depēdet iuſtificatio. Cū eñi
tu mihi nō iputaueris pctm̄. tūc iuſtꝰ ſum
⁊ non alias.

Informatio ⁊ conſolatio officialiū q̄ circa exteriora occupāt

CIrca p̄miſſa ēt notādū qꝛ ꝑſona de
uota q̄ circa curā rei familiaris ⁊ cir
ca exterioꝝ diſpēſatoꝫ / multū ē occu d.
pata. ñ dꝫ cū nimia ꝯpietate conari ad hñ
dū. talē pacē trāq̄llitatē ⁊ puritatē coꝛdis.
q̄lez ꝑſona ſoli deo ⁊ ſpūalibꝫ vacās pt̄ ꝯ dꝫ
hr̄e. Nec deꝰ req̄rit h̄ a tali ō ncc̄itate ſalutꝭ
Scit ei qꝛ hūane ifirmitati id ipoſſibile ē.
Ad hoc enim conari nimium eſſet ſignum

ſuperbie ⁊ laboꝛ ianis. perditio tempoꝛis
inutilis. Nō ergo perſona ſic exterioꝛibus
occupata, ꝑ ſua ⁊ alioꝛum ſalute ex diuina
haud dubium, ꝓuidentia/triſtet͛ multuꝫ ſi
deuotionem tantam nō habuerit q̄ꝫtam li/
benter h̄ret. ⁊ q̄lem alios habere ꝯſiderat.
Impleat ipſe tantū fideliter miniſteriū ſu/
um ad qð deus euꝫ vocauit ⁊ ſatis eſt. Si
cut nanqꝫ ipſe nō ſolū ꝑ ſe ſꝫ ⁊ ꝑ alijs/ſe ex/
terioꝛibꝫ occupat iuxta diuinā volūtatem
Ita etiā alij nō ſolū ꝑ ſe ſed ⁊ ꝑ ipo ſic occu
pato ⁊ ꝑ alijs/deo ⁊ ſp̄ualibꝫ exercitijs va/
cāt. Hoc adiecto. vt qn̄qꝫ certis hoꝛis ſibi
magis aptis ꝑut poſſibile fuerit/ad deum
etiam recurſum h̄eat/conquerēdo humili/
ter de ſuis negligentijs ⁊ exponēdo domi/
no deo ſuo neceſſitates occupationes ⁊ mi
ſerias ſuas oꝛādo vt pius dn̄s/dignet͛ eaſ/
dē ſuſcipe a paupere ſuo ſuo loco deuotio
nis quā libentius ſibi offerret. ſi eam habe
ret. ¶ Hinc ſurgit pia ⁊ pulcra conſidera/
tio/de corp̄e xp̄i miſtico. In q̄ ipſe dn̄s Je
ſus deꝰ ⁊ hō/eſt noſter caput. noſqꝫ mēbꝛa
eius. Vn̄ ⁊ ſicut in corpoꝛe oꝛganico/oīa
mēbꝛa non eundē actū habent. nec ſibi ſo/
li. ſed toti homini in ſuis actibꝫ deſeruiunt
Pedes q̄ppe nō ſibi tm̄ ambulāt. nec ma/
nus ſibi ſoli laboꝛant nec os ſibi ſoli come
dit ⁊ ſic de alijs ſed ipſi toti homini. Ita e/
tiam in hoc corpoꝛe xp̄i miſtico quocunqꝫ
quodcūqꝫ bonuꝫ operatur/non ſibi ſoli ſꝫ
omnibus in chꝛiſto exiſtentibus id opera
tur in ſalutem. Et ex eo ꝙ dominus noſter
ieſus chꝛiſtus. deꝰ ⁊ homo/mediatoꝛ ē dei
⁊ hominuꝫ ⁊ caput nr̄m. oꝑa noſtra bona
per ipm̄ fiunt diuine maieſtati grata ⁊ acce
pta ⁊ nobis ſalutaria ⁊ fructuoſa ⁊ non ex
nob. ¶ Nemo ergo deputatus oꝑibꝫ inferi
oꝛibꝫ/deſperet. nulluſqꝫ intendēs maioꝛi/
bus/ſuperbe ſe eleuet. Quia omnia in chꝛi
ſto ieſu domino noſtro erunt nobis cōmu
nia. ¶ Non bene itaqꝫ agūt illi/q̄ p̄dicā/
tes aut alia magnalia agentes ſe magnifi/
cant. ⁊ ceteros religioſos ⁊ chꝛiſtifideles n̄
p̄dicantes. ſed quieti contemplationis ⁊
oꝛatiōis vacantes vilipendunt. velut eccle
ſie dei inutiles. non attendentes. ꝙ ſi ſmo
debeat proficere ex oꝛe p̄dicantis. deuo/
ta contemplatiuoꝛum oꝛatio habet hoc ef
ficere apud deum ⁊ impetrare. al's inuanū
erit conatus laboꝛantis. ¶ Similiter nō
bene agunt qui ſpiritualibus vacantes/cō
temnunt tempoꝛalium adminiſtrationem
exercentes. Sicut enim ſpiritualia ſic ⁊ tē
poꝛalia bona q̄ꝫdiu ſumus in via ⁊ peregri
namur a celeſti patria/nobis neceſſaria ſūt
Et non omnibus omnia pſunt. nec omēs
omnia poſſumus. Sit ergo quilibet con/
tentus de ſituatōne ſua/in corp̄e chꝛiſti mi
ſtico etiā ꝑ quocunqꝫ reputetur membꝛo i
fimo. ⁊ ſtudeat fideliter agere in ea vocatō
ne qua dn̄s euꝫ vocauit. ¶ Ex p̄miſſis ap/
paret erroꝛ illoꝛum qui in religionibus/ex
obediētia deputati ad exterioꝛa officia ſua
cū murmure ⁊ inuoluntarie. immo quādo
qꝫ vix ex coactione ⁊ ꝑ conſequens negli/
genter ⁊ infideliter implent. ſpiritualia ſi/
bi furtiue contra bonum obedientie vltra
q̄ꝫ ad eoꝛum ſtatum pertinet/vſurpantes.
⁊ id quod alioꝝ eſt ſuperbe ſibi vendican/
tes. quodqꝫ ſuum eſt/negligentes. ⁊ ſic/et
iſtud ⁊ illud/non ſolum ſaluti ſue infructu
oſum ſed ⁊ ſepe per ꝓꝓꝛie voluntatis ⁊ ino/
bedientie vitium damnoſum/facientes.
¶ Apparet quoqꝫ ſimiliter ex p̄miſſis ꝙ i
caute agunt nonnunq̄ꝫ religioſi/modicaꝫ
compaſſionem cum ſuis fratribus ad exte
rioꝛa explenda deputatis ſi quando in ſpi
ritualibꝫ minus prompti inueniantur ha/
bentes. ipſos temere quādoqꝫ tanq̄ꝫ inde/
uotos non ſolū coꝛde dijudicantes. ſed qð
peius eſt/ſepe gladio lingue ſue detracto/
rie percutientes. Non attendētes illud vul
gare ꝓuerbiuꝫ. Pluribus intentis/minoꝛ
eſt ad ſingula ſenſus. Nec recogitant ꝙ ſi
ipſi explere deberent talia ſcilicet tempoꝛa/
lia et ſpiritualia. neutrum hoꝛum foꝛte fa/
cere rite poſſent. Necqꝫ aduertunt q̄ꝫtuꝫ de/
berent eſſe deo ⁊ hominibus grati ꝙ ipſis
ad ſeruiendum deo in quiete ⁊ pace oꝛdi/
natis. alij coguntur ſeruire cum multa fati
ga ⁊ tribulatione ⁊ deo ⁊ ſibi ⁊ alijs. ⁊ ꝙ ip
ſi velut domini recumbunt. alij velut ſerui
eoꝛum miniſtrant eis. ⁊ in tempoꝛalibus
de neceſſarijs eis prouidere habēt. Time/
re deberent hi tales ꝙ ſpiritualium operuꝫ
ſuoꝛum fructum non ipſi. ſed alij officiales
ſcilicet exterioꝛibus occupationibus pro/
pter eos detenti. apud deum iuſtum iudi/
cem percipient. propter ſuam potiſſime in
ꝗ̄tinudinē. q̄ deo maxie in nob̄ diſplicet.
¶ Iuxta p̄miſſa q̄ꝫ iſtruit͛ nō̄nllor ſimplici/
tas. q̄ occupati alijs/conāt͛ n̄ tm̄ coꝛde. ſed
ēt oꝛe ſꝑ oꝛare. ꝓpt͛ v̄ba apl'i q̄bꝫ āit. Sine
intermiſſione ōꝛantes. Nam ſcōm expoſi/
toꝛes licet ſemper oꝛet qui bonū oꝑari nō

ceſſat.⁊ qui ꝑ pctm̄ mortale orōem ſuã nō interrūpit.poſſumꝰ tñ ex p̄miſſis ⁊ ad ꝓpoſitū dicere plane ⁊ veriſſime ꝙ ſemꝑ orat q̄ alia bōa opa ſiue ſpūalia ſiue corꝑalia pro dei honore ⁊ ſeruoꝝ dei vtilitate facit. Licet enī non oret ꝑ ſe orat tñ per alios in xp̄i corꝑe miſtico.⁊ h̄ ſufficiat ſibi dūmō als debitū orādi ad qđ ipſe obligatꝰ extitit/nō neglexerit vitioſe.

k. Qualiter et quare orandum ſit ſpū ſine imaginibꝫ.

Nurſum pſona deuota debet diligentiã adhibere vt nō incurrat aliquã ſingularitatis notã ꝑ ſuã deuotionē ꝑ ceteris inť q̄s ↄuerſatur. Hoc eniꝫ rep̄hendiť a patribꝫ.qꝛ turbat nōnunq̄ alios cum q̄bus viuiť. Et eſt ſignū ſuꝑbie et hypociſ. Studeat ergo eē in publico cōmunis ⁊ aliꝭ ↄformis abſq̄ tñ pctō. In ſecreto vero/poterit eē ſingulariter deo deuotꝰ ⁊ corde ⁊ moribꝫ et geſtis ⁊ exercitiꝭs. cū diſcretione tñ ne ſe deſtruat. Pro iſtꝭ aūt deuotoꝝ exercitiꝭs q̄ cōiter aptꝰ fiunt in ꝑuato q̄ in publico (vt ſunt vicꝫ mentales orōnes ⁊ meditationes) notandū ꝙ q̄cūq̄ in his ⁊ ꝑ hec/vult amoroſe ⁊ affectualiter tēdere in deū/ſecure ⁊ diſcrete ne caput ⁊ ſenſus ſui forſan ledanť/dꝫ diſcere cogitare de deo/ſine aliq̄ re corꝑali ſiue abſq̄ imagine.ita vt nō cogitet rē magnã aut ꝑuam.lōgã aut breuē.albã aut nigrã. h̄ aut ibi in tali aut alio loco exñtem. Sꝫ oībꝫ talibus ⁊ ſilibꝫ excluſ/eleuet coꝛ ſuū ad intellectualia pura ⁊ incorꝑea.cogitādo dei oīpotentiã q̄ omīa pt.dei ſapientiã q̄ oīa p̄terita ⁊ futura ſcit vt p̄ñtia.dei bonitatē qua omnibꝫ q̄ntum in ſe ē/bñ vult ⁊ nulli male. Silr eiꝰ miam.dulcedinē.pulchritudinē ⁊ ſic de aliꝭs pfectōibꝫ/dō ſūme ↄuenientibꝫ. ⁊ inexñtibꝫ dicendo corde ⁊ ore. O dñe deus meꝰ.creatoꝛ ⁊ redēptoꝛ ⁊ ſaluatoꝛ meus omnipotētiſſime.ſapiētiſſime.ꝑoptime.totꝰ pulcer.dulcꝭ ⁊ miſicorſ. O p̄r p̄ijſſime amātiſſie amabiliſſime q̄ ſolꝰ ve p̄r patrū es.plus me diligēs q̄ vnq̄ carnalis pater ſuum cariſſimum dilexit filium. Quod bene oſtendiſ in tuis beneficiꝭs magnis ⁊ mlťis mihi indigniſſimo datiſ per te ⁊ adhuc dandis/et ſola tua maxima hoc faciēs bonitate.te adoro laudo glorifico.toto corꝑe ⁊ ſpiritu tibi grãs ago ꝓ omnibꝫ donis tuis.quia quicq̄d ſum.poſſuꝫ ſcio ⁊ bene ſctē q̄ cupio volo ⁊ deſidero.hoc a te habeo totum.⁊ nihil habeo ex meipſo niſi peccata. que clementer peto ignoſce ꝓpter gloriam nominiſ tui benedicti. Dō me/cum omnibus ſanctis tuis/bñdicere laudare ⁊ p̄dicare ſine fine.ꝓpitius etiã ↄcedere digneris. Vel alio modo orando ꝑut ſpiritus ſanctꝰ inſpirauerit. Talem reſpectū habendo in orationibꝫ ⁊ meditatiōibꝰ ſuis/homo non facile incurret freneſim.nec erit fantaſticus.⁊ in capite ſeu ſenſibꝫ ſuis deſtructꝰ queadmodum aliter faciliter poſſet cōtingere.cum homo nimis figit cogitatū ſuuꝫ in res corporeas ⁊ reꝝ ſenſibiliū imagiēs. Nolumꝰ tamē per hec reꝓbare imaginationes de opere noſtre redemptiōis/de captione/alligatione/colaphiſ/ſputis.flagellatione/crucifixione dñi nr̄i ieſu chriſti ⁊ ceteris hmōi. Immō hortamur q̄ntū poſſumus. vt de talibꝫ hō ſepe cogitet.ſed ſub hac cōditione ⁊ hmōi cautela: vt vicꝫ cum diſcretiōe ⁊ nō nimis h̄ faciat.atq̄ vt nō nimis diu/⁊ imobiliť q̄ſi/ſeu nimis fixe/circa corꝑalia ⁊ imagines rerum hmōi/cogitatio immoretur. Sed ſemꝑ conet cogitatum ſuū ab iſtis corporeis imaginationibus/trahere ſurſum ad earūdem reꝝ corꝑalium ſpiritualitatē.q̄ inde (ſpūſancto docente) elici poterit copioſe ſi homo aſſueſcat et dederit ſe ad talia facienda. Et ne videatur impoſſibile totaliter licet appareat incipiētis difficile aliqualiter/id quod dicimus: Sumamus exemplū de venerabili ſacro dñici corꝑis.qđ cū videmꝰ in manibus ſacerdotis.oculis corporeis: adoramus deuote.ſicut veꝝ deum ⁊ hominem humani generis redemptorem.angelorum dñm.⁊ demonū expugnatorē.ꝓpter hoc ꝙ ibi videmus oculis cordis.nec moramur cum cogitatu noſtro diu circa illud quod exterioribus apparet oculis.vtpote circa albedinem rotunditatem et paruitatem ſacre huius hoſtie.ſed cogimus quaſi violenter cogitatum noſtrum/vt ab illis viſibilibus ſpeciebus ſe auertat.et conuertat ad inuiſibilia que oculus mentis per lumen ſancte catholice fidei ibi videt et credit veraciſſime. quaſi diceremus cogitationibus noſtris id qđ oculi corꝑis nobis repreſentant nō eſt deꝰ noſter. Sed id qđ ibi oculꝭ cordis cernitur eſt dominus deus noſter. Hoc ergo cogitate ⁊ in hoc vos figite. Aliud exemplū pōt applicari de puero q̄

tra patriā poſito ꝗ nūꝙ̄ vidit pr̄em ſuū. et
cui pr̄ mittit victū ⁊ amictū ⁊ alia neceſſa/
ria. ſalutatꝙ̄ dulciter ſepiꝰ ꝑ medios nūci/
os eundē. Nō dubiū ꝗn puer iſte ſcilicet pa/
trē ſuū nō videat moueat̄ naturaliter quo/
dā amoroſo affectu ad diligendū hūc pr̄ez
⁊ ad cogitandū ſepiꝰ cordialit̄ de eo. ⁊ ꝙ li/
benter eēt apud eundē/ ad videndū ipm ſi
cuti eſt. Quia neſcit an ſit lōgus aut breuiſ
an albꝫ aut niger. ⁊ ſic de alijs corꝑalibꝫ/ cir
cūſtantijs. ergo etiā in cogitādo pr̄em ſuū
ꝗleſcunꝙ̄ hmōi corporee imaginationes
occurrerint/ nō in eis ꝗeſcit. ſed repellit tā/
ꝗ̄ʒ deceptorias ⁊ inutiles. Sed qm̄ alibi/
de hoc latiꝰ tractatū eſt. ſufficiat hic modi/
cetactū. Itaꝙ̄ iuxta ꝑmiſſa diſcat ꝑſona
deuota/ in ſilibꝫ ſimilr̄ agere. alioꝗn in orō
nibꝫ ⁊ meditatōnibꝫ ſuis/ nō ſolū primeſce
re hebet ꝑmiſſa ꝑicula. ſed etiā incōmoda
grauia alia. Poterit enī ꝯtingere dū hō ni
mis cogitat cū imaginibꝫ ⁊ de rerū corpo/
raliū circūſtantijs. vt ꝓpter fantaſie fluxibi
litatē/ ⁊ inuiſibili hoſte illudēte ⁊ coopan/
te deueniat a deuotis ⁊ pijs cogitationibꝫ/
ad cogitatus turpes ⁊ impios. a puris affe
ctionibꝫ ad immūdas. a ſpūalibꝫ ad carna
les. ⁊ nōnūꝙ̄ʒ a ſanctis cogitatōibꝫ ad exe
crande blaſphemie cogitatiōes. put in nō
nullis deuotꝫ ꝑſonis i his incautꝫ/ cōꝑtūꝙ̄
qn̄ꝙ̄ eſt. In ipſa etiā venerāda imagine
crucifixi. ex nimis fixa cōſideratione circa
corpis dn̄ici nuditatē. eiuſꝙ̄ femoralium.
Qui caſus ſic̄ mulierculis eſt valde poſſi/
bilis. ſic viceuerſa poterit caſus iſte ⁊ viris
eſſe nō impoſſibilis/ ſi nimis figant̄ eoruʒ
cogitatus erga ſanctaꝝ ꝟginuʒ imagines
corporeas. put etiā experientia nōnullos do
cuit. Caueamꝰ igit̄ dum cogitare volumꝰ
nudum crucifixū. ne incaute id fiat. Alio/
quin contingere poterit dominū noſtrum
crucifixum de cruce nobis euaneſcere/ nos
ꝙ̄ cū latronibꝫ non tantū his qui cum do/
mino crucifixi ſunt/ ſed ⁊ illis inuiſibilibꝰ
illic inſidioſe cōtra nos latitantibꝫ ſolos re
manere. ꝗ ⁊ deſpoliantes nos cogitationi
bus ⁊ affectionibꝫ puris ⁊ ſanctis ⁊ plagis
turpium ⁊ execrandaꝝ impoſitis/ vix ſemi
uiuos nos ſub cruce relinquāt. Semiui/
uos ⁊ ſemimortuos nāꝙ̄ nōnūꝙ̄ deuoti
ſimplices ſe putāt. cū ex hmōi corꝑaliū ſpe
cieꝝ/ incauta ⁊ nimia imaginatione/ veni/
unt a ſanctis cogitatōnibꝫ meditatiōibꝫ et
orōnibꝫ/ ad cogitationeſ nefarias ſpū neꝙ̄
ſepiꝰ coopante. eſtimātes cū ꝗdā deſꝑatiōe
ſe a deo derelictos ⁊ reprobatos/ ꝓpt̄ hmōi
turpitudines/ cogitatꝰ eoꝝ occurrētes ⁊ ꝑ
ꝯn̄s ſe in aīa a dei grā mortuos fore/ ⁊ vix
vita corꝑis viuere. qđ tn̄ falſiſſimū ē. Ecce
ad ꝗ̄ta ꝑueniūt ꝑicula ex nimis forti imagi
nū corꝑaliū reꝝ fantaſia. ⁊ exantiꝗ hoſtis
coopatione malicioſa. Nemo ꝓpt̄ ꝑmiſſa
credat ſanctoꝝ imagines ſic̄ ꝗdaʒ heretici
ſenſerūt/ eſſe ꝯtemnendas. ſʒ ſunt potius
reuerēter tractāde. ⁊ ea intētōne ꝗ eccl'ia di
cas inſtituit digne honorāde. Et ſic diſca/
mus ab his viſibilibꝫ mēte trāſire ad inui
ſibilia corꝑalibꝰ ad ſpūalia. Ille nāꝙ̄ eſt fi
nis imaginū.

Remedia cōtra ſpiritum blaſphemie. ·A·

De blaſphemie tēptatiōe/ occaſio/
ne ꝑmiſſoꝝ/ ē etiā notāduʒ/ ꝙ ipſa
nouit̄ ad dei ſuitiū ꝯuerſos/ qn̄ꝙ̄ ꝗuiter i/
feſtat inimico hūani generis (vt tales ꝑ h̄
in deſꝑationē deducat ⁊ a dei ſuitio viaꝙ̄
ſalutꝫ arrepta retrahat) id agēte. do aūt (vt
ꝑ hmōi ꝗues tēptationes ſi eis nō ꝯſenſe/
rint/ a pctis ſuis purgati. influētie ſue grē
idonei reddant̄) h̄ ꝑ ſe ꝑmittēte. Cū igit̄
cogitatio hmōi mala/ horrēda. groſſa. tur/
pis. ⁊ nefaria. iportūe occurrerit. n̄ terreat̄
nec triſtet̄ ꝑſona dⁿota/ ꝓptea nimiū. neꝙ̄
credat ſe ꝓpt̄ talē/ a deo derelictū. et ꝗ̄tum/
cūꝙ̄ tal' cogitatio blaſphemie videat̄ eē cō
tra dei vl' alicuiꝰ ſcī honorē. aut ꝯtra fidem
caſtitatē ⁊c̄. Sʒ maiorē fiduciā. ſe ꝑtinen/
di ad deū inde accipiat/ dicendo corde aut
ore. Dn̄e deꝰ meꝰ/ ꝗuiter ⁊ iuitiſſime to/
lero hāc tēptationē. tn̄ qꝛ multuʒ peccaui.
iuſtū ē vt multū affligar. Cōfidēs dn̄e. qꝛ
tā forte certamē mihi cōmittis. q' ēt int̄ ma
gnos ⁊ electos tuos milites/ vel' cōputare
me indignū. Si igit̄ dn̄e ē tue volūtatꝫ/ vt
hec tētatō dura me colaphiſʒ n̄ recuſo labo
rē. ſʒ ſupplicit̄ rogo. vt tribuas ſuo tuo ꝟtu
tē pugndi ⁊ vicēdi. ne ei vnꝙ̄ i etnū ꝯſētiā.
Tu. n. deꝰ meꝰ/ ſcis creature tue iꝑotētiam
nec ēt igras inimicoꝝ meoꝝ iuiſibiliū/ iue
teratā iuidiā ⁊ maliciā ꝯtra me. Et hec orā
do dicat hō deuotius vt poterit ſignando
quoꝙ̄ ſe interiʒ ſepius ſigno ſcē crucꝫ ⁊ aꝗ
benedicta ſi affuerit ſe aſpergendo. His ꝑ
actis ſit homo contentus ⁊ nō curet de eis

amplius multū nec litiget vltra pro illa vi
ce nimis cum eiſdem ſed cōtemnat. ꝛ ſic ci/
tius euaneſcent a memoria. ¶ Super p̄/
miſſis habemꝰ exemplum de quodam mo
nacho in heremo, qui talibus turpibus co
gitationibus vexabat. xx. annis. ꝛ nemini
audebat aperire tentationem hanc/ propt
eius abominationē. Tandem tamen cui/
dam antiquo experto patri eaꝫ/ non ore ex
verecūdia ſed ſcripto detexit. Qui ridens
ait pone manū tuam ſuper caput meuꝫ qḋ
cū ille feciſſet. ait ideꝫ pater. Super caput
meum ego accipio totum iſtud peccatum
tuū ꝛ omne pondus eius. Non ergo tu am
plius/ inde conſcientiam aliquaꝫ habeas.
Cū autē monachꝰ ſuper hoc miraret ꝛ cau
ſam huiꝰ q̄reret. Reſpōdit pater querēdo.
Placuit ne vnq̄ꝫ tibi iſta turpis cogitatio
Abſit inquit ille. Nam maxime mihi ſem/
per diſplicuit. Et ait ſctūs pater. Manife
ſtū eſt ergo ꝙ tu eā nō agis. ſed eaꝫ pateris
antiquo hoſte ꝓcurāte/ ꝛ te vt ꝺcipe tandē
per deſperationē poſſet/ ita fatigāte. Nunc
ergo fili mi audi ꝯſiliū meū. Et cū iteꝝ ina
ſerit tal' turpis cogitatio/ dic. Tibi ꝛ ſuper
te inimice neq̄ꝫ ſit hec tua blaſphemia. ego
nihil in ea habere volo. ſed dn̄m deū meuꝫ
ego adoro ꝛ veneror. in ip̄umq̄ꝫ credo. Et
poſt vero iſte frater/ nūq̄ꝫ habuit amplius
hāc grauē tentationē ꝯſilio ſenis adiutus.
D. ¶ Et notandū ꝙ pſona deuota hmōi ten/
tationes graues/ nō debet ꝯfiteri indifferē
ter cuicūq̄ꝫ ſacerdoti q̄ꝫq̄ꝫ plurimū littera/
to. ne forte occaſionē deſꝑatiōis habeat ꝓ/
pter multoꝝ inexꝑientiā. ſed recurſum ha/
beat ad viros deuotos religioſos diſcretoſ
Nec eſt opꝰ in ſpeciali nimis declarare in
ꝯfeſſione talē turpitudinē. ſꝫ ſufficit ita di/
cere/ vt cōfeſſor intelligat mentē cōfitentis
ꝛ hoc ꝓ ſemel. Si amphꝰ vexauerit. ſatis
eſt eidē ꝯfeſſori ampliꝰ ſimplr̄ in genere eā
dē dicere. ¶ Nota ¶ Pro illis q̄ p̄miſſa ſunt/ notet
ꝓ regula generali. ꝙ qualeſcunq̄ꝫ cogitatō
nes male occurrerint ſiue ſint de carnalita/
te. ſiue de inuidia ira ſupbia ꝛc. fiat diligē/
tia vt ab intra eis nō ꝯſentiat. ꝛ vt ab extra
nō impleant. ꝛ ſecurꝰ erit hō ꝙ nullo mō
hmōi erūt peccata mortalia. imo cōiter cū
eis ita reſiſtit/ erūt magne ꝟtutis hic. ꝛ in
futuro remūerationis ſingularis materia
ſeu occaſio. Ex hūilitate tamē poteſt hō de
eis ꝯfiteri. nō in ſpecie ſed in generali dicē
do ſic. Tales malas cogitatiōes habui. ta
mē ꝓ dei grām ipſe mihi nūq̄ꝫ placuerūt.
Timeo nihilominꝰ ꝙ nō tam cito eas im/
pugnauerim/ ſic debuiſſem/ ꝛ cuꝫ dei auxi/
lio potuiſſem. Notandū aūt eſt. ꝙ ſi in his
adueniret qḋ abſit/ delectatio cū ꝯſenſu. ħ
oīno exp̄ſſe ꝛ ſpecifice eēt ꝯfitendum. ꝛ ſi in
operationem ꝓcederetur/ tunc adhuc multo
ampliꝰ. qꝛ hoc foret grauius. ¶ Huic re/
gule generali videt addēdū. ꝙ ſi pſona de/
uota/ fuerit ex naturali quodāmodo incli/
natione nimis prona ad aliqḋ peccatū ſeu
vitium/ ſit hoc ira inuidia. male loq̄ de ali/
is. aut aliḋ qḋcunq̄ꝫ. ita vt q̄nq̄ꝫ etiā cadat
mortaliter. nullo modo ꝓpter hoc deſperet.
ſed cordialiter de hoc doleat ꝛ cōfiteat hu/
militer. ꝛ ꝓponat in animo nūq̄ꝫ amplius
ita velle peccare. etiamſi milleſies tūc vna
die ceciderit aut vltra/ nō tamē ꝓpterea dā/
nabit dūmodo ſaltem totiēs ſurrexerit q̄ti
ens ceciderit. Ante caſum igit cogitet diui
nam iuſticiā. ſed poſt caſū/ diuinā miam.
ſemꝑ attēdat. Mia eni dei tāta eſt vt ſi hō
hr̄et oīa peccata mundi ſuꝑ ſe. ꝛ doleret ꝙ
cū eis tam bonū dn̄m deū ſuū/ ſupbe offen
diſſet/ ꝛ firmiter ꝓponeret ampliꝰ abſtinere
deus talē nūq̄ꝫ damnaret. imo habemꝰ mł
ta exempla de pluribꝫ ſanctis qui grauiter
peccauerūt. ꝛ poſt peccata ſua/ ꝓpter penitē
tiā ſuā. ꝛ maximā dn̄i dei noſtri dulcedinē
ꝛ pietatem qua diligit humanā naturam/
facti ſunt apud deū maiores ſancti q̄ꝫ non/
nulli ſancti q̄ nō ſic ceciderūt. Verūtamē
ſuꝑ hiſ nemo debet peccare. ſed poſtq̄ꝫ pec
cauit cōfidat de dei bonitate ꝛ ꝓpter p̄miſ/
ſa reſurgere feſtinet. ꝛ saluꝰ erit. Nam deus
per os ꝓphete dicit. ꝙ nō velit mortē pec/
catoris. Sed iuxta veriſſimam ſancti Jo
hānis Chriſoſtomi ſniam/ deꝰ quaſi dolet
cū hominem per ſuā iuſticiā damnare de/
bet propter hominis iniuſticiā ex quo ho/
mo eſt imago dei tam nobiliter creatus et
tam precioſe redemptus. Nemo ergo de/
bet deſperare de dī miſericordia q̄ntumcū/
q̄ꝫ etiam grauiter ꝛ innumerabiliter pecca
uerit. ſed toto corde doleat/ qꝛ tam dulciſſi
mū dominū inhonorauit ꝓpter ſua pecca/
ta ꝛ in futurū cauere ꝓponat. ꝛ ſic dubitare
nō habet q̄n diuina pietas ſecū miam faci
at. ¶ Eſt etiā ꝓ regula ſeruādū. ꝙ ſi hō in
aliquod peccatū ceciderit etiā mortaliter.
nō tm̄ ſemel ſꝫ pluries. ñ triſtet i tm̄ ex hoc ꝙ

ſibiipſi grauiter indignet̄ inde ꝛ aliq̄d ma
li/indiſcrete/ſine ſcitu ꝛ cōſilio ſui cōfeſſo
ris vel ſupioris propterea faciat ſibi/ſ; cū
quadā mentis libertate ꝛ cordis fiducia/
humiliter recurrat ad dn̄m deū ſuū. pete/
do cordialiter veniā ꝛ ſe accuſando ꝛ emē/
datōem cū diuino adiutorio in mente ha
bendo. ¶ Faciat ergo homo iſte ſicut fa/
cere ſolent pueri nondū ſatis fortes ad ā/
bulandū. qui cū libenter vellēt ambulare.
cadūt ſepius. Et cū ſe cecidiſſe cognoſcūt
et per ſe nō poſſe reſurgere. nō ſibiipſi ita
indignātur vt ſic velint iacentes pmanere
ſed humiliter ꝛ fiducial'r extendūt manus
ſuas ad piam matrē vt ſe releuet ex quo p
ſe ſurgere nequeūt. In infinitū plus nos
ſumus cari ꝛ dilecti diuine maieſtati que
nos creauit redemit. ꝛ perpetue ſaluare di
ſponit. q̄ vnq̄ aliquis fili⁹ ſue matri car/
nali extitit carus ꝛ dilectus. Recurram⁹ er
go ad eam cū humilitate ꝛ confidētia poſt
lapſum ꝛ impoſſibile eſt vt dānetur. Nul
lus autē pſumat q̄ velit aut poſſit p ſe ſur/
gere a peccatis aut peccata cauere; hoc ei
ſolius diuīe eſt gratie. Caueat ergo quiſq̄
a ſigno tante ſupbie. Nam propt̄ ipam ſu
pbiam/pmittit deus q̄n q̄ cadere hoiem
in peccata. in q̄ nō cecidiſſet ſi humil'r ꝛ ti
morate ſe ad dn̄; deū ſuum. ꝛ compaſſiue
ad proximū ſuum/q̄ prius in ſimilia pec/
cata cecidit/habuiſſet.

De malarū cogita/tionū cauſis atq̄ remedijs.

Quia tactū eſt ſupius de grauib⁹ ꝛ
abominādis tētatōibus cordis
ſeu cogitationū. cū doctrina ꝛ ali/
quarū p earundē remedio annotatōe. Ut
adhuc clarius poſſit intelligi qd dictū eſt
ꝛ vt facilius poſſint inueniri remedia ſpi
ritualia cōtra morbū ſpūalem tam peſtife
ru;/expedit declarare aliqual'r cauſas q̄n/
tum poſſibile fuerit ꝛ dn̄s donauerit ex q̄/
bus ortū habeāt quādoq̄ tā turpes cogi
tatōes. ¶ Primū itaq̄ fieri poſſunt ex ſug
geſtione ꝛ imiſſione inuiſibilis hoſtis/ q
virtutē fantaſticā ꝛ imaginatiuā ſimplici
um mouet. hmōi abominatōnib⁹. put fe/
cit illi monacho. xx. ānis vn̄ ſupra dictū ē
Probatōem huius docet expiētia/in nō/
nullis deuotis innocētib⁹ ꝛ caſtiſſimis p
ſonis. que nūq̄ ab extra audierūt blaſphe
mias ꝛ turpitudīes tales q̄les ab intra p/
cipiūt. Unde clarꝫ eſt q̄ niſi ab hoſte inui
ſibili immitterētur/ minime ſentirentur.
Immiſſiones autē hmōi pmittit de⁹ fieri
ad humiliandū hoiem ꝛ vt timorat⁹ opet̄
ſalutē ſuā. ꝛ ad diſcendū antiq̄ hoſtis inſi
dias. ꝛ vt homo eo deuotius ad diuinu;
auxiliū recurrat. ¶ Remediū bonū eſt. vt
homo faciat vt ſupra heremita docuit. Itē
pdeſt vt hō diuino adiutorio ꝯfidēs/deri
deat ꝛ contēnat ſpm̄ nequā ꝛ ſupbū cū ſu/
is immundicijs dicēdo. Immunde ſpūs. ſi
q̄d poſſes ampli⁹/etiā faceres. ego te non
curo. q: dn̄; deū meū ne tibi vnq̄ cōſentiā
in adiutorē inuoco. Scio pſonā que per
hmōi irriſione; ſolatioſe. de facili ſe eruit
ab his ſpurcitijs. Spūs q̄ppe ſupb⁹ nō
diu patit̄ ſe ita ꝯtēptui haberi. ¶ Scdō
fieri pn̄t hmōi cogitatōnes turpes ꝛ abo/
minabiles/ ex cauſis naturalib⁹ ſm̄ hūa/
ni corpis diſpoſitōem. Prio videl;. aut ex
nimia cerebri euacuatōe p ieiunia ſtudiū
vel fortē imaginatiōem. Scdō aut ex ni/
mia abūdantia groſſi fumi. cauſati ex cor
ruptis humorib⁹ ꝓpter cibi ꝛ potus intem
pantiā. vel etiā cauſati ex certo cibo vel po
tu. qui lic; modice ſumptus/hab; natura
liter generare groſſos hūores caput ptur
bātes. Tertio aūt ex eo q̄ pſona talis ē ni
mis ocioſa. Quarto aut ex inde q̄ hō eſt
cōſuetus curioſe ꝛ incaute videre vel audi
re res de quib⁹ faciliter ſumit̄ occaſio po/
ſtea cogitandi nefaria. Quīto aut etiā ex
inordinato ꝛ nimis ꝯtinuo timore offen/
dēdi deū. Queadmodū videm⁹ exēplarit̄:
q̄ ſepe ꝛ cōiter ptrāſitur lignū q̄ntūcunq̄
etiā anguſtū in terra ſimplicit̄ poſitū abſ/
q̄ aliq̄ trepidatōe qd nō ſic fieret ſi lignu;
foret in alto. aut de ſubtus haberet pfun/
dā foueā etiā ſi q̄ eſſet magis amplū. na;
tūc imaginatio de piculo faceret hmōi ti/
morē. Et timor ꝯñter faceret caſum ex eo
q̄ ſm̄ naturales ī magno timore ſanguis
totus conat̄ iuuare ptē nobiliorē corpis/
ſc; ipm̄ cor recurrēdo ad ipm̄. ꝛ ſic ceteris
membris euacuatis hō p totū corp⁹ qua/
ſi ſpaſmat̄ ꝛ deficit virib⁹. vn̄ neceſſe eſt vt
cadat. ¶ Silr̄ eſt exemplū de timore in te
nebris. Expientia ei docēte. ſcim⁹ q̄ in lo
co obſcuro vl' tenebroſo ꝛ in nocte cū vide
re nō poſſumus que iuxta nos ſunt/time
mus naturalr̄: velim⁹ aut nolimus. Ita vt
etiā q̄nq̄ videat̄ nobis ex timore nimio li
cet fantaſtice. q̄ videam⁹ vl' ſentiam⁹ circa

nos tetras imagines vel audiamꝰ voces/
aut ſibilatões horribiles cũ tñ i re nihil ſit
¶ Dicamus igit̃ nũc ad ꝓpoſitũ noſtrũ
ꝙ quantũ ad euacuationem cerebri
vel eiꝰ abũdantiã in hũoribꝫ corruptis ⁊c̃
ꝑſona talis indiget magis conſilio expto
rum artis medicine ⁊ bono regimine cor
pali/ ꝗ̃ doctrina theologorũ ⁊ ſpũali me/
dicamine. ¶ Sed quantũ ad ocioſitatẽ
nimiã ſi ipſa fuerit in cauſa que oĩa mala
docere conſueuit. remediũ principale eſt/
vt homo ſtudeat cogitatões ſuas beſtia
les ⁊ indomitas. freno rõnis tenere. ne va
gent̃ libere ſemꝑ quo voluerint. Et poterit
hoc fieri. ſi hõ occupauerit ſe diuerſ̃ exer/
citijs vtilibꝫ tã ſpũalibꝫ ꝗ̃ corpalibꝫ alter/
natis vicibꝫ. dũmodo tñ hoc fiat cũ mẽtis
quadã delectatõe. ⁊ nõ vſqꝫ ad tediũ ⁊ nau
ſeam in vno exercitio. alioqn cogitatões
ꝓpter tediũ nõ recederẽt. ſꝫ eq̃ vt ꝑus ⁊ qñꝫ
multo ampliꝰ diuagãdo ad alia ſe redirẽt.
¶ Sup his habemꝰ exemplũ de ſctõ An
thonio qui q̃dã vice in heremo grauit̃ af/
fligebat̃ tẽptatiõe malarꝫ cogitationũ. vñ
conq̃rebat̃ dño dicẽs. Dñe vellẽ ſaluari ſꝫ
nõ volũt ꝑmittere cogitatões mee. Tunc
apparẽs ei angelꝰ in ſpecie heremite oñt
eidẽ remediũ cõtra cogitatões hmõi/ nũc
paululũ laborãdo manibꝫ. nũc genibꝫ fle
xis orãdo deinde corpꝰ reficiẽdo. poſt q̃e/
ſcendo. ⁊ rurſus iterꝫ laborãdo ⁊ tandẽ ait
Anthoni ſic facias ⁊ tu. ⁊ ſaluus eris.
¶ Utinã attenderẽt bene hoc exemplũ non
nulle ꝑſone q̃ ſub ſpecie q̃ſi vacandi deo ⁊
deuotõi/ nihil opari volũt manualr̃ cũ tñ
apl's dicat. Qui nõ laborat nõ mãducet.
Quãuis ei vacare deo ꝑ ſpũalia exercitia.
nõ ſit ſine labore/ laborare nihilomiꝰ int̃
dũ etiã manibꝫ expedit. vñ ꝯtingit nõnũ/
ꝗ̃ vt hoc negligẽtes nõ q̃dẽ ob corpis de/
bilitatẽ ſed ex deſidia et carnis voluptate
deueniũt ad magna ꝑicula ſuarꝫ aiarum.
nõ ſolũ in malis cogitatõibꝫ ſed etiã qñqꝫ
in grauioribꝫ. ¶ Prudent̃ itaqꝫ ⁊ rectiſſime
religionũ inſtitutores ſuis deputarũt fi/
lijs certas horas nõ ſolũ ad cãtandũ. orã/
dũ ad meditandũ. ⁊c̃. verꝫ etiã ad labores
manuũ exteriores faciendũ. put clare pa/
tet in regula ſancti Benedicti ⁊ aliorꝫ ap/
probatorꝫ ordinũ inſtitutõibꝫ. Non eſt ei
aliqua cogitatio tã turpis tam abomina/
bilis mala ⁊ execrãda quã nõ inueniat de/
teſtanda ocioſitas. Nã cor vacãtis ocio/ ẽ
ad inſtar molẽdini. qð cũ nõ habꝫ ad mo
lendũ bonũ frumentũ. qꝛ in cõtinuo mo/
tu eſt. molit ⁊ ꝯſumit ſeipm. etiã vſqꝫ ad to
talem ſui cõſumptõem aut deſtructiõem.
niſi prohibeat̃ alicuiꝰ diligẽtia. Et eq̃ cito
molit aduolantes fedas muſcas ſicut gra
norum electorꝫ adipes. ꝓſertim cum ſuũ
ſit ꝯtinue molere ⁊ nõ quieſcere. nequaq̃
vero q̃d molat ſiue bonũ ſiue malũ diſcer
nere ⁊ eligere pt/ niſi regẽtis ꝓuidẽtia alic
curet diſponere. ¶ Si cui exẽpla ꝓmiſſa
pro vitãdo otio nõ ſufficiũt. Attendat eti
am ꝙ ipſi fratres carthuſiẽſes q̃ plus cete
ris religioſis q̃eti contẽplatõis ⁊ ſpiritua/
libus exercitijs deputati vident̃. hñt put
intellexi certas horas q̃bus corpalibꝫ in/
tendũt opibus ſecrete ⁊ ſine ſtrepitu in ſu
is cellis. ſit hoc ſcribendo libros ligando
corruptos emendãdo. ortulos ſuos colẽ/
do aut cetera hmõi exteriora ꝑ loco ⁊ tẽꝑe
ꝯgruo faciẽdo. Quippe conſiderantes ꝙ
ſpũalibꝫ ſemꝑ intẽdere nõ ſinit humana
fragilitas. religioſi qñqꝫ corpalia exercẽt
vt vitet̃ ꝑiculoſa ocioſitas. ¶ Atteſtat̃ pre
dictis diuina ſcriptura. quõ nõ ſolũ ꝑicu/
loſum ſed etiã dãnoſum ſit ociũ. de ſodo/
mitis. q̃ peſſimi peccatores noiant̃. ⁊ inter
ceteras cauſas q̃ eos ad tantũ perduxerũt
malũ cõmemorat̃/ ni fallor ipm ocium.
¶ Addendũ propt̃ ꝓmiſſa eſt ꝙ licꝫ q̃ſi oibꝫ
generalr̃ ſit ꝑiculoſum ſimplr̃ velle inten
dere contẽplatiõis q̃eti. ⁊ nõ labori qñqꝫ
intẽdere manualr̃. ſpecialr̃ tñ videt̃ hoc ꝑ
nicioſum iuuenibꝫ ꝑſonis. etſi nõ oibꝰ tñ
multis. maxime propt̃ naturalis caloris
in ipſis exceſſiuũ dominiũ. ac etiã propt̃
corꝫ indiſcretõꝫ ⁊ inexꝑientiã. que diutur/
nitate tẽpis remouet̃. imo etiã propt̃ pre/
ſumptõem. que ſatis cognata eſſe ꝯſueuit
iuuẽtuti. Vñ ad magna poſſent ꝑuenire
iuuenes aiarꝫ ꝑicula. ſi nõ qñqꝫ ⁊ ſepiꝰ cor
palibꝫ exercitarent̃ opibꝰ. ¶ Nulli tñ dubi
um qn cõtingat iuuenes qñqꝫ pre multis
ſenibꝫ/ contẽplatõi inueniri magis idone
os. ꝗ̃ꝗ̃ de cõi curſu id negandũ videatur.
Inueniũtur nãqꝫ iuuenes vel ex naturali
diſpoſitõne vel ex bono regimĩe vel ex ſin/
gulari dono diuie gratie q̃etiſſimi. ⁊ ad ex
teriora quaſi in nullo inclinati. ſed totali
ter pene deuotiõi dediti. Inueniũtur etiã
inueterati dierꝫ malorũ. in q̃bus q̃ſi nulla
mentis eſt ſtabilitas. nec animi trãquilli/
tas. nec cordis deuotio. ſꝫ ex mala ꝯſuetu

dine/paſſionib' viciosis abūdātes. et pe/
ne in nullo moꝛtificati: nihil aliō ꝙ̄ que
carnis ſunt ſapiūt. Quis ergo dubitꝫ q̄n
illi iuuenes ad vacandū deo plus ſint ap/
ti ꝙ̄ iſti ſenes. ¶ Et ne q̄s murmuret: attē/
dat ꝙ ſunt ſcriptura teſte pueri centū an/
noꝝ. Et ſunt adoleſcētes nō ꝯtēnendi. q̄
poſteri. prioꝝ vitā moꝛib' trāſcēderūt.
R. ¶ Hec remedia data ꝯ̄ malas cogitatōnes
dū cāꝫ habuerint ex ocio: valent etiā ſi cau
ſate fuerint ex nimio ⁊ inoꝛdinato timoꝛe
offendendi deū. Occupat' nāqꝫ diuerſis
exercitijs facili' obliuiſcet̄ timoꝛis hmōi:
ꝙ̄ vacās ꝯtinuo ocio. Remediū nihilomi
nus ꝯ̄ eandē cām efficax eſt. vt hō cogitet
poti' diuinā mīam ꝙ̄ dei iuſticiā: ⁊ cum q̄
dā mētis libertate fiducial'r ſe totū ꝓiciat
in abyſſum dīne bonitatis ⁊ clemētie dicē
do. Dn̄e quāqꝫ multa ⁊ magna ſit mea ini
q̄tas. vn̄ merito te timere habeo: ſcio tn̄ ꝙ
multo eſt maioꝛ tua pietas: q2 eſt infinita.
Vn̄ multo ampli' i te ꝯfidere volo. Aufer
ergo a me de' me' nimiū timoꝛē ſeruilē: et
ꝯfirma me in timoꝛe tuo filiali. q̄ mag' te
coꝛdial'r diligā: ꝙ̄ nimis vehemēter timeā
¶ Si autem ꝯſuetudo mala ⁊ curioſitas
intendēdi illis. de q̄b' facile occaſiōes ma
loꝝ oꝛiri pn̄t fuerit in cā tā turpiū ⁊ iniq̄/
rum cogitationū: remediū difficili' pote/
rit inueniri: q2 ſemꝑ inq̄eta ⁊ famelica ſo/
let eē curioſitas in mal' enutrita ⁊ cōſueta.
Remediū tn̄ hō eſt vt ſupra: vt hō occupet
ſe vtilib' vitādo otiū. Et cuſtodiat ſe a vi/
dēdis/audiēdis. loquēdis. ⁊ tāgēdis no/
xijs: ⁊ nō dādo occaſiōib' pctōꝝ locū. Eti
am valet vt homo cū ſenſerit ſe inuadi ta/
lib' cogitatōib': ſtatī q̄ſi cū violentia reuo
cet mentē ſuā inde: ⁊ applicet ad alia. Etiā
ſi milleſies vna die hoīem inuaſerit/mille
ſies hō ſe ab eis auertat. ſignādo ſe ſigno
ſctē crucis. ſuſpirādo ad deū/inuocādo no
ſtrā dn̄am. ⁊ ſanctū angelū cuſtodē ſuū. ce/
terosqꝫ ſctōs quos in ſpeciali hꝫ veneratōe ⁊
dilectōne. Vel ſi hec oīa nō ꝓſint. infligat
hō ſibiipſi aliquē doloꝛē ꝑ flagella aut ali
as ſalua tn̄ diſcretōne. Etſi nec adhuc ſic
pax fuerit. nihil meli' eſt. niſi vt tūc hō con
tēnat tales ſpurcitias: ⁊ faciat ſicuti facerꝫ
ſi q̄s ſibi diceret vel oſt̄nderet aliq̄ q̄ ipē au/
dire ſiue videre dedignaret̄. Tūc enī q̄ſi cū
indignatiōe auerteret ⁊ aures ⁊ ocl'os: ⁊ cō
uerteret ſe ad alia. etiā q̄ntūcūqꝫ ali' loq̄ret̄
ſeu mōſtraret q̄ ſibi nō placeret. Sic ⁊ hic
fiat. Si aūt nec ſic infernales tales muſce
pungitiue pacē ꝑmiſerint: optimū reme/
diū eſt. vt hō nihil de eis ampli' curet. ſed
ſub dīna confidētia paciaꝫ hēat: ⁊ ſit ſecu/
rus ꝙ nō eū nocebūt nō ſolū: imo ⁊ ad ma
gnam coꝛonā eidem proderūt.

¶ Quatuoꝛ genera/ S.

lia documēta cōtra malas cogitatōnes.

PRo plenioꝛi intellectu eoꝛū q̄ di/
cta ſunt. ⁊ ꝑ facilioꝛi remedio ꝯſe
quēdo. Cōtra tā groſſas ⁊ ruſtica
nas tentatōes cogitationū. ponam' aliq̄
documēta breuiter. ¶ Quoꝝ primū ē iſtō.
Periculoſiſſimū eſt. cū q̄s ſe dare vult ad
deuotōeꝫ ⁊ ad ſpūalia exercitia/ſi non ſcit
ſcripturas. nec hꝫ bonū directoꝛē ꝯſiliari
um fidelē. exꝑtum deuotū. ⁊ diſcretū. deū
timentē. de quo audeat ⁊ poſſit totalit̄ cō
fidere. ⁊ conſcie ſue ſecreta ex toto eideꝫ re/
uelare: alioq̄n enī ꝯtinget talē ꝑſonā faci
lius ⁊ ꝑiculoſi' errare a vera via ſalutis: ꝙ̄
aliquē q̄ cōi ſeculariū fideliū graditur via.
Exēplū ſuꝑ hoc hēmus in vitaſpatꝝ. Nā
dicebat q̄dā ſctūs pr̄. Si videris iuuenē/
ꝑ ſe volentē intrare ꝑadiſum/id eſt ſine do
ctoꝛe: etiā ſi iā vnū habuerit pedē in ꝑadi/
ſo. retrahe ipm infra ꝑ aliū pedē: q2 ſic nū/
ꝙ̄ intrare poterit. ¶ Scōm documētū ē.
Poſtꝙ̄ ꝑſona deuota expoſuit ſuo pr̄i ſpi
rituali illā tentationē villanā verbis gene
ralib'. nō eſt neceſſariū de ea vltra in ſpāli
aliq̄d dicere: niſi foꝛte in illū finē. vt meli'
intelligi poſſit. ex qua cā ſit oꝛta. ⁊ vt ex cō
ſeq̄nti ꝯuenienti' poſſit dari remediū. Non
tamē adhuc fieri dꝫ hoc freq̄nter. Qui enī
ꝑſumeret ⁊ liberari ſe ab hmōi tentatōne
graui/ꝑ ꝯfeſſiōis ⁊ manifeſtatōis iteratōꝫ
nimiā/erraret valde. Nā exꝑientia docēte
freq̄nter habitur' eēt peius ex hoc. Attēda
tur ergo ꝑut ſupra tactū eſt. ꝙ nō eſt neceſ
ſariū vt inde q̄s cōfiteat̄. eo ꝙ nō eſt pctm̄:
niſi foꝛſitan ipa ꝑſona eſſꝫ in culpa ex vna
q̄nqꝫ cauſaꝝ ſuꝑius exꝑſſaꝝ. Tūc ei pote
rit fieri ita vt petat conſiliū ⁊ auxiliū a cō/
feſſoꝛe. ⁊ vt veniā cōſeq̄ mereat̄ de occaſio
ne ꝑſtita tā abominabili tētationi: vt pu/
ta. ſi videlicꝫ ipa perſona deuota/cōſueta
eſſꝫ nimis vacare ocio aut curioſitati: aut
q2 nimis ieiunaſſꝫ indiſcrete. aut quia ni
mis in cibo ⁊ potu exceſſiſſet. De his bene
pt̄ fieri ꝯfeſſio. aut etiā extra cōfeſſionē pe
ti cōſiliū. abſqꝫ tn̄ ſpāli ⁊ apta mā ifeſtatōe

talis blaſfemie que ipſam pſonā vexat,
Tertiū documentū eſt vt diligētiſſime ab
oībus caueat̃ ne quis aliquo modo quic
q̃ dicat aut faciat vel ſcriptis vel picturis
vel geſtibꝫ vel figuris quibuſlibet/ corā
vtriuſq̃ ſexus pueris ſiue iuuenibꝫ vnde
poſſit in eis cauſari poſtmodū huiuſmo
di nefarie aut aliarū quarūcunq̃ turpiū
cogitationū incentiuū. Prout procho do
lor nonnulli facere non verentur. qui ſine
omni neceſſitate ⁊ ex mera ſua carnalitate
ſeu animi leuitate/ loquūtur audacter de
ſecretis matrimonij. aut ꝯ fidē. contra de
um. eiꝰ q̃ ſctām humanitatē. vel contra ſan
ctos p modū ioci vel alias leuiter. corā
puellis ⁊ iuuenibꝫ. aut p turpes picturas
aut p geſtus laſciuos/ innocentū eorum
pūt corda. Aut q̄ caniculos vel cattos aut
pullos vel alias beſtias laſciuiētes ⁊ ad la
ſciuias ⁊ turpes cogitatꝰ de facili inſpiciē/
tiū aīos puocare valētes/ nutriūt/. ⁊ ab hu
iuſmōi taliū viſu auditu ⁊ tactu/ pueros ⁊
puellas inocētes nō caute cuſtodiūt. ſꝫ ſi
ne oīni verecūdia corā eis cū his turpia fi
eri pmittūt/ in magnū ſuū ⁊ taliū innocē/
tū piculū aīaꝝ. De facili nāq̃ pueri etiaꝫ
innocētiſſimi/ occaſiōe. ex hmōi nefando
rū auditu viſu tactu vel ⁊c. data cogitabūt
inimico cooperante/ vtinā nō ex cogitatiōe
etiā ope poſtmodū cōpleant/ q̄ loq̄ nō lꝫ.
Sꝫ dimittamꝰ illa ⁊ eueniamꝰ ad alia:-
Quartū documentū eſt. Tentatio illa
grauis ⁊ turpis blaſfemie ſeu q̄cunq̃ alia
que in ſola cogitatōe adhuc verſat̃ vincit̃.
vt cōiter melius/ eā contēnendo/ obliuio
ni tradendo. et ſe de ea excutiēdo. ⁊ ad alia
fortiter mentē trahendo. q̃ multū cū ipa
litigando repugnādo ⁊ diſputādo. Ratō
efficax eſt hꝰ, de quanto enī nitit̃ q̄s ſufflā
do fortiter extinguere magnū ignē de tan
to ignis ampliꝰ inflāmeſcit vehemētiꝰ. et
auget̃ citius. Silr̄ eſt de potentia homīs
imaginaria ſiue virtute fantaſtica. qꝛ q̄n
to magis aliq̄ ſpecie apphenſiua/ p cogi/
tatōes ꝯpugnātes fricat̃ ⁊ mouet̃/ tāto for
tius in ipā figit̃ ⁊ indelibiliꝰ fortificat̃. Ni/
hil ergo cōſultius/ niſi vt trāſeat̃ facilr̄ in
his. ⁊ nō nimis immobilr̄ ⁊ q̄ſi ex directo
eis repugnet̃. ſꝫ q̄ſi ex aduerſo p indirectū.
alia videlꝫ in cogitatu. fortiter appreheu/
dendo. Et vt breuiter remedium breue di
cā. aqua penitētie in lacrimis corpis/ ⁊ ge
mitꝰ ſpūs in ꝯtritōe cordis p pctīs. hāc
malā tentatōēꝫ. ⁊ q̄ſcūq̃ aliā maculā anīe
efficaciꝰ abluit purgat ⁊ extinguit. Expto
credat̃. ſi tn̄ (vt ſupra monuimus) diſcre/
tio nō deſit. Ita vt caput ſenſus ⁊ rō nō le/
dant̃. Et dūmodo firma ſpes de dei miſe/
ricordia nō abſit. Ita vt ex nimio timore
offenſionis diuine in deſperatōnis voragi
nē nō labat̃. deficimꝰ quippe ex nobis in
cūctis. ſed nō vſq̃ q̃q̃ ad pditōem grē dei.
Ipſe enī nouit ſuſtētare noſtrā inſufficiē
tiā ⁊ infirmitatē. plus q̃ pr̄ ⁊ mr̄ qui nos
ſm carnē genuerūt. dūmō nos noluerimꝰ
ſponte declinare extra eiꝰ ꝯfidentiā ⁊ diui
nā caritatem:- Finit:-

Sequitur documē⁊tum notabile eiuſdem cancellarij de ſacramento altaris:-

Qui eſuriētes implet bonis. iuſſit
nos orare tanq̃ pauperes ⁊ mendi/
cos ſꝫ filios a prē q̄ eſt in celis. pa
nē noſtrū q̄tidianū da nobis hodie. Tu
da q̄re re es amicus ille euangelicꝰ ad quē
eundū eſt media nocte pn̄tis miſerie. petē
do querēdo pulſando. Commoda mihi
tres panes. cōmoda hoc eſt cū modo da
vel cōmode da/ id eſt ad cōmodū da. Qm̄
amicus meꝰ venit de via vt ponā ante illū
amicus veniēs de via/ pt intelligi vel ſpi/
ritus propriꝰ/ ab euagatiōe ſe colligēs vel
noſter pximꝰ viuus aut mortuꝰ ſuffragijs
indigēs. vel ipſe xp̄s. ad oſtiū ſtans ⁊ pul
ſans ⁊ cenare volens. Amicus autē eſt ipe
deus ad hoīeꝫ triplr̄. Uno mō ſicut domi
nās ad liberū ſubditū. Alio mō ſicut pa/
rens ad filiū delicatū. Tertio mō ſicut ſpō
ſus gerens ſe ſicut philocaptū ſeu inamo
ratum gallice amij p amours. quod ſonat
dilectus ex dilecto. Amicus autē iſte eſt p
prie potens cōmodare. a quo oē donum
fontalr̄ ⁊ iniciatiue/ liberalit̃ ⁊ irreditiue/
indeuiabilr̄ ⁊ termiatiue. q̄ſi circulo q̄daꝫ
intelligibili vnde fit vt reperiāt ꝓprios q̄q̃
recurſus/ nec maneat vlli traditus ordo. ni
ſi qđ fini iūxerit ortū. ſubtilemq̃ ſui fece/
rit orbem. Amicꝰ autē veniēs de via q̄s pa
nes alios petere pt/ q̃ corpales ſpūales et
ſacrales. ⁊ hec oīa ſunt vnꝰ panis. vnꝰ do/
minꝰ ⁊ trinꝰ. qui ſolꝰ eſt panis ſm verā no
mis interptatōem. Panis enī dicit̃ a pan
qđ eſt totū. Et q̄d totū niſi ſolus deꝰ. Si
cut ⁊ nihil aliđ pfectū eſt. q̄ eſt oē bonū iu
xta illđ dictū Moiſi. Oſtēdā tibi oē bonū.